

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum teneantur manibus operari? 3

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

negotia secularia interdiciuntur, vt † dictum est.

In co. 27.

Ad primum ergo dicendum, quod monachis interdicitur secularia negotia tractare, propter cupiditatem, non autem propter charitatem.

Ad secundum dicendum, quod non est curiositas, sed charitas, si propter necessitatem aliquis se negotiis secularibus immisceat.

Ad tertium dicendum, quod frequentare palatia Regum propter delicias, vel gloriam, vel cupiditatem non competit religiosis: sed ea adire propter pias causas eis competit. Vnde dicitur 4. Reg. 4. quod Helisæus dixit ad mulierem, Numquid habes negotium, & vis vt loquar Regi, vel principi militia? Similiter etiam conuenit religiosis adire Regum palatia ad eos arguendos, vel dirigendos, sicut Ioannes Baptista arguebat Herodem, vt dicitur Matth. 14.

ARTIC. III.

Utrum religiosi manibus operari teneantur?

3. di. 17.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod religiosi manibus operari teneantur. Non enim excusantur religiosi ab obseruantia præceptorum. Sed operari manibus est in præcepto, secundum illud 1. ad Thess. 4. Operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis. Vnde & August. † in lib. de operib. monachor. dicit, Cæterum quis ferat homines contumaces (id est religiosos non operantes, de quibus ibi loquitur) saluberrimis Apostoli monitis resistentes: non sicut infirmiores tolerari, sed sicut etiam fortiores prædicari? Ergo videtur quod religiosi teneantur manibus operari.

9. 3. a. 1.

9. 4. c.

quo. 9. a.

4. c. op.

12. ca. 4.

co. 7. c.

c. 17. ad 1.

* ca. 20.

parum a

prin. 1. 3.

† Est Au-

gu. in li.

de operi-

bns mo-

nach c. 1.

c. 2. 1. 3.

* eod. li.

c. 2. in fi.

† c. 3. in

prin.

¶ 2. Præterea, 2. ad Thess. 3. super illud, Si quis non vult operari, nec manducet, dicit † glos. Dicunt quidam de operibus spiritualibus hoc Apostolum præcepisse, non de opere corporali, in quo agricolæ, vel opifices laborant. Et * infra, Sed superfluo conantur & tibi & cæteris caliginem obducere, vt quod vtiliter charitas mouet, non solum facere nolint, sed nec etiam intelligere. Et † infra, Vult seruos Dei cori

po-

poralia opera operari vnde viuant, Sed præcipue religiosi serui Dei nominantur, vtpote se totaliter diuino seruitio mancipantes: sicut patet per Dion. 6. cap. Eccles. hier. Ergo videtur, quod teneantur manibus operari.

* p. 1. nō
procul a
fin.
† c. 17. in
prin. s. 3.

¶ 3 Præterea, Aug. † dicit in lib. de Operibus monach. Quid agant qui operari corporaliter nolunt, cui rei vacent, scire desidero. Orationibus, inquit, vacamus, & psalmis, & lectioni, & verbo Dei. Sed quod per ista non excusentur, ostendit per singula. Nam primo de oratione dicit, Citius exaudiret vobediens oratio, quam decem millia contemptoris: illos contemptores intelligens, & indignos exaudiri, qui manibus non operantur. Secundo de diuinis laudibus * subdit, Cantica verò diuina cantare etiam manibus operantes facile possunt. Tertiò † subiungit de lectione, Qui autem se dicunt vacare lectioni, non illic inueniunt quod præcipit Apostolus? Quæ est ergo ista peruersitas, lectioni nolle obtemperare, cum vult ei vacare? Quarto * subiungit de prædicatione, Si autem alicui sermo erogandus est, & in occupatur, vt manibus operari non valeat, numquid hoc omnes in monasterio possunt? Quando ergo non omnes possunt, cur omnes sub hoc obtentu vacare volunt quamquam & si omnes possent, vicissim facere deberent, non solum vt ceteri necessarijs operibus occuparentur, sed etiam quia sufficit, vt multis audientibus vnus loquatur. Ergo videtur quod religiosi non debeant cessare ab opere manuali, propter huiusmodi spiritualia opera, quibus vacant.

* eo. c. 17
parum a
prin.
† ibi. cit.
fin.
* lib. de
oper. mo-
nach. c. 18
in prin.
eo. 3.

¶ 4 Præterea, Luca 12. super illud, Vendite que possidetis, &c. dicit * glos. Non tantum cibos vestros communicare pauperibus, sed etiam vendite possessiones vestras: vt omnibus vestris semel pro domino spretis, postea labore manuum vestrarum operemini, vnde viuatis, vel eleemosynam faciatis. Sed ad religiosos pertinet propriè omnia sua relinquere. Ergo videtur, quod etiam eorum sit de labore

* est glo.
ordin. ex
Aug. de
oper. mo-
nach. c. 3
so. 3.

manuum suarum vivere, & eleemosynas facere. ¶ 5 Præterea, Religiosi præcipuè videntur tenere Apostolorum vitam imitari: quia statum perfectionis profitentur. Sed Apostoli manibus proprijs laborabant, secundum illud 1. ad Cor. 4. c. Laboramus operantes manibus nostris. Ergo videtur quòd religiosi teneantur manibus operari.

SED contra, Ad præcepta obseruanda, quæ communiter omnibus proponuntur, eodem modo tenentur religiosi, & seculares. Sed præceptum de opere manuali communiter omnibus proponitur, vt patet secundæ ad Thessalon. 3. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, &c. Fratrem autem nominat quemlibet Christianum, sicut & 1. ad Corin 7 Si quis frater vxorem habet infidelem, &c. Et ibidem dicitur, Si quis non vult operari, nec māducet. Non ergo religiosi magis tenentur manibus operari, quàm seculares.

RESPONDEO dicendum, quòd labor manualis ad quatuor ordinatur. Primo quidem & principaliter ad victum quærendum. Vnde & primo homini dictum est, In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et in Psal. 127. Labores manuum tuarum quia manducabis, &c. Secundo ordinatur ad tollendum orium, ex quo multa mālā oriuntur. Vnde dicitur Eccl. 33. Mitte seruum tuum in operationem, ne vacet: multam enim maliciam docuit otiositas. Tertio ordinatur ad concupiscentiæ refranationem, in quantum per hoc maceratur corpus. Vnde 2. ad Corinth. 6. dicitur, In laboribus, in ieiunijs, in vigilijs, in castitate. Quarto autem ordinatur ad eleemosynas faciendas. Vnde dicitur ad Ephes 4. Qui furabatur, iam non furetur, magis autem laboret, operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat unde tribuat necessitatem patienti. Secundum ergo, quod labor manualis ordinatur ad victum quærendum, cadit sub necessitate præcepti, prout est necessarium ad talem finem. Quod enim ordinatur ad finem, a fine necessitatem habet, vt scilicet intantum sit necessarium, in quantum finis sine eo esse

Sec. Sec. Vol. iij.

X x non

non potest. Et ideò qui non habet aliunde vnde vi-
uere possit, tenetur manibus operari, cuiuscumque
sit conditionis. Et hoc significant verba Apostoli di-
centis, Qui non vult operari, nec manducet. quasi
diceret, Ea necessitate aliquis tenetur ad operandum
manibus, qua tenetur ad manducandum. Vnde si quis
absque manducatione possit vitam transigere, non
teneretur manibus operari. Et eadem ratio est de
illis qui non habent alias vnde licite viuere possunt.
Non enim intelligitur aliquis posse facere quod non
licite facere potest. Vnde & Apostolus non inuenitur
opus manuum præcipisse, nisi ad excludendum pecca-
tum eorum qui illicitè victum acquirebant. Nam pri-
mo quidem præcipit Apostolus opus manuale ad cui-
tandum furtum, vt patet ad Ephesios quarto. Qui fur-
batur, iam non furetur: magis autem labores, operas
do manibus suis. Secundo, ad vitandam cupiditatem
alienarum rerum. Vnde dicit primò ad Thessalon. 4.
Operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, &
vt honestè ambuletis ad eos qui foris sunt. Tertio, ad
euitanda turpia negotia, ex quibus aliqui victum ac-
quirunt. Vnde secundò ad Thessal. 3. dicit, Cura-
essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam
siquis non vult operari, nec manducet. Audiuimus
enim inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil
operantes, curiose agentes: * gloss. qui tanta cura
necessaria sibi prouident. His autem qui huiusmodi
sunt, denuntiamus, & obsecramus, vt cum silentio
operantes, suum panem manducet. Vnde * Hieron.
dicit super epist. ad Galat. quod Apostolus hoc dixit
non tam officio docentis, quam vitio gentis. Scien-
dum tamen, quòd sub opere manuali intelliguntur
omnia humana officia, ex quibus homines licite vic-
tum lucrantur, siue manibus, siue pedibus, siue lin-
gua fiant. Vigiles enim & cursores, & alij huiusmo-
di, de suo labore viuentes intelliguntur de operibus
manuum viuere. Quia enim manus est organum
organorum, per opus manuum omnis operatio in-
telli-

* *glos. or.*
ibid.

* *in prox*
mio l. 2.
ad Gala.
10. 9.

telligitur, de qua aliquis victum licitè potest lucrari. Secundum autem quod opus manuale ordinaatur ad otium tollendum, vel ad corporis macerationem, non cadit sub necessitate præcepti secundum se consideratum: quia multis alijs modis potest vel caro macerari, vel etiam otium tolli, quàm per opus manuale. Maceratur enim caro per ieiunia & vigiliis, & otium tollitur per meditationes sacrarum scripturarum, & laudes diuinas. Vnde super illud Psalm. 118. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicit glossa. Non est otiosus qui verbo Dei tantum studet: nec plurius est, qui extra operatur, quam qui studium cognoscenda veritatis exercet. Et ideo propter has causas religiosi non tenentur ad opera manualia, sicut nec seculares, nisi fortè ad hoc per statuta sui ordinis obligentur: sicut Hieron. *dicit in epist. ad Rusticum monachum, Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quàm propter animæ salutem, ne vagentur perniciosis cogitationibus mens. In quantum verò opus manuale ordinaatur ad eleemosynas faciendas, non cadit sub necessitate præcepti, nisi fortè in aliquo casu, in quo ex necessitate aliquis eleemosynas facere teneretur, & non posset alias habere vnde pauperibus subueniret: in quo casu obligarentur similiter religiosi & seculares ad opera manualia exequenda.

Ad primum ergo dicendum, quodd præceptum illud quod ab Apostolo proponitur, est de iure naturali. Vnde super illud secundæ ad Thessalon. tercio, Vt subtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante: dicit glossa, Aliter quàm ordo naturæ exigat. Loquitur autem de his, qui ab opere manuali cessabant. Vnde & natura manus homini dedit loco armorum & regumentorum, quæ alijs animalibus tribuit, vt scilicet per manus hæc & alia omnia necessaria conquirit. Ex quo patet quod communiter ad hoc præceptum tenentur, &

*Psalm. 118
in gl or.
ex Aug.*

*cir. med.
illius. in
cip. 1. Nib
Christi a
no salu
us, 10*

*gl interl.
ibid.*

religiosi & seculares, sicut ad omnia alia legis naturalis præcepta. Non tamen peccant quicumque manibus non operantur: quia ad illa præcepta legis naturæ quæ pertinent ad bonum multorum, non tenentur singuli, sed sufficit quòd vnus vacet vni officio, alius alij: puta quòd quidam sint opifices, quidam agricolæ, quidam iudices, quidam doctores, & sic de alijs: secundum illud Apostoli primæ ad Corin. 12. Si totum corpus, oculus, vbi auditus? & si totum auditus, vbi odoratus? &c.

*c. cit. in
arg.*

*c. 3. in pr.
to. 3.*

Ad secundum dicendum, quòd glossa illa sumitur ab * Augustino in libro de Operibus monachorum, in quo loquitur contra monachos quosdam, qui dicebant non esse licitum seruis Dei, manibus operari, propter hoc quòd Dominus dicit Matthæi sexto, Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis. Nec tamen per hæc verba inducitur necessitas religiosi manibus operandi, si habent aliunde vnde viuere possint. Quod patet per hoc quòd subdit *, Vult seruos Dei corporaliter operari, vnde viuant. Hoc autem non magis pertinet ad religiosos quàm ad seculares. Quod patet ex duobus. Primo quidem, ex ipso modo loquendi, quo Apostolus vtiur, dicens, Vt subtrahatis vos in omni fratre ambulante inordinate. Fratres enim omnes Christianos vocat. Nondum enim erant tunc temporis religiones institutæ. Secundo, quia religiosi non tenentur ad alia quam seculares, nisi propter regulæ professionem. Et ideo si in statutis regulæ non contineatur aliquid de opere manuali, non tenentur aliter ad operandum manibus religiosi quàm seculares.

*c. 17. l. de
operibus
mona. h.
to. 3.*

Ad tertium dicendum, quòd omnibus illis operibus spiritualibus, quæ ibi tangit * Augustinus, potest aliquis vacare dupliciter. Vno modo, quasi deseruens vtilitati communi. Alio modo, quasi insistentis vtilitati privatæ. Illi ergo qui prædictis operibus spiritualibus publicè vacant, excusantur per huiusmodi opera spiritualia ab opere manuali, duplici ratione. Primo quidem, quia oportet eos totaliter esse occupatos,
circa

circa huiusmodi opera. Secundo, quia huiusmodi opera exercentibus debetur subministratio victus ab his quorum utilitati deseruiunt. Illi verò qui prædictis operibus non quasi publicis, sed quasi priuatis vacant, non oportet quòd per huiusmodi opera à manualibus operibus abstrahantur, nec etiam sit eis debitum, vt de stipendijs fidelium viuant. Et de talibus loquitur * Auguff. Quod enim dicit, Cantica diuina decantare, etiam manibus operantes possunt, exemplo opificum, qui fabulis linguas dant, cum tamen manibus ab opere non recedant: manifestum est quòd non potest intelligi de his qui horas canonicas in Ecclesia decantant: sed intelligitur de his qui Psalmos, vel Hymnos dicunt, quasi priuatas orationes. Similiter quod dicit de lectione & de oratione, referendum est ad orationes & lectiones priuatas, quas etiam laici interdum faciunt: non autem ad illos, qui publicas orationes in Ecclesia faciunt, vel etiam publicas lectiones in scholis legunt. Vnde non dicit, Qui dicunt se vacare doctrinae vel instructioni: sed qui dicunt se vacare lectioni. Similiter etiam de prædicatione loquitur, nõ quæ fit publicè ad populum, sed quæ specialiter fit ad vnum vel ad paucos, per modum priuatae admonitionis. Vnde signanter dicit, Si alicui sermo erogandus est. Nam sicut * glos. dicit 1. ad Corinch. 2. Sermo est qui priuatim fit: prædicatione, quæ fit in communi.

Ad quartum dicendum, quòd illi qui omnia propter Deum spernunt, tenentur manibus operari, quando alias non habent vnde viuant, vel vnde eleemosynas faciant, in casu in quo facere eleemosynam cadit sub præcepto: non autem aliter, vt dictum est. Et secundum hoc loquitur glossa inducta.

Ad quintum dicendum, quòd hoc quòd Apostoli manibus laborauerint, quandoque quidem fuit necessitatis, quandoque vero supererogationis. Necessitatis quidem, quando ab alijs victum inuenire non poterant. Vnde super illud 1. ad Cor. 4. Laboramus operantes manibus nostris, dicit gloss. Quia nemo dat no-

c. 17. pa
rũ à pri.

c. 18. in
princ.

gl. interl.
super id:
Sermo
meus &
prædica-
tio mea.
in 29. ar.

gloss. in-
berlin.
ibid.

bis : supererogationis aurem, vt patet per illud quod habetur 1. ad Cor. 9. vbi dicit Apostolus, quod non est vsus potestate, quam habebat viuendi de Euangelio. Hac autem supererogatione utebatur Apostolus tribus de causis. Primo quidem, vt occasione prædicandi auferret pseudoapostolis, qui propter sola temporalia prædicabant. Vnde dicit 2. ad Corin. 11. Quod autem facio & faciam, vt amputem eorum occasionem, &c. Secundo, ad euitandum grauen eorum, quibus prædicabat : vnde dicit 2. ad Corin. 12. Quid minus habuistis præ cæteris Ecclesijs, nisi quod ego ipse non grauau vos ? Tertio, ad dandum exemplum operandi otiosis. Vnde 2. ad Thess. 3. dicit, Nolite & die operantes, vt formam daremus vobis ad imitandum nos. Quod tamen Apostolus non faciebat in locis, in quibus habebat facultatem quotidie prædicandi, sicut Athenis, vt August. * dicit in lib. de operibus monach. Non autem propter hoc religiosi tenentur Apostolum in hoc imitari, cum non teneantur ad omnes supererogationes : vnde nec alij Apostoli manibus operabantur.

a. 18 t. 3.

ARTIC. IV.

897

Opus 18.
ar. 7.
habetur
1. q. 2. c.
Clericos
c. 16. q. 1
c. Quo-
niam.

Vtrum religiosi liceat de elemosynis viuere ?
AD quartum sic proceditur. Videtur, quod religiosi non liceat de elemosynis viuere. Apostolus enim 1. ad Thimoth. 5. præcipit, vt viduæ quæ possunt aliunde sustentari, non viuant de elemosynis Ecclesiæ, vt Ecclesia sufficiat illis, quæ vere viduæ sunt. Et * Hieronymus dicit ad Damasum Papam, quod qui bonis parentum & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt. Et per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt. Sed religiosi possunt de labore manuum sustentari, si sint validi. Ergo videtur quod peccent, elemosynas pauperum comedendo.
¶ 2. Præterea, Viuere de sumptibus fidelum, est merces deputata prædicantibus Euangelium pro suo labore vel opere, secundum illud Mat. 10. Dignus est